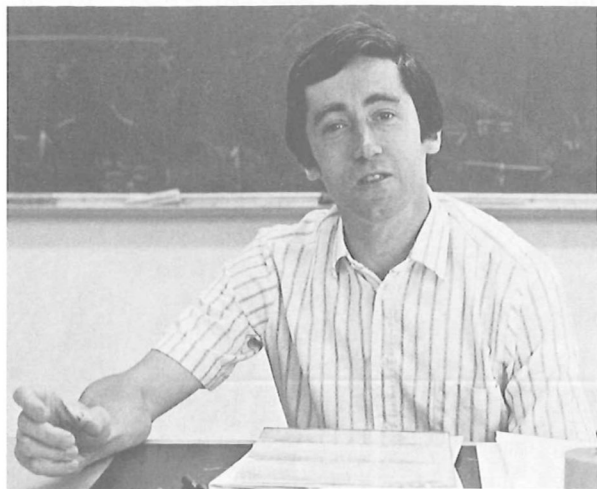

Tien

bedenkingen bij een gesprek

Paul De Grauwe – Foto Herman Sorgeloos

1. In zijn boek *De zichtbare hand* verdedigt Prof. Paul De Grauwe de stelling dat een overheidsinterventie slechts gerechtvaardigd wordt in zoverre het object van die interventie een 'collectief goed' uitmaakt. In alle andere gevallen moet volgens de liberale doctrine het marktmechanisme vrij spel gelaten worden, waarbij de overheid zich de rol van neutrale scheidsrechter toebedeelt. Haar taak is het dan voor elk individu gelijke regels op te stellen (en ze te laten respecteren) opdat de markt werkelijk een vrije markt zou zijn. Een collectief goed is voor de economen een goed of een dienst waarvan iedereen (gewild of ongewild) geniet. De Grauwe noemt bijvoorbeeld: orde en veiligheid, milieu, openbaar vervoer. Is volgens deze definitie de cultuur niet het collectieve goed bij uitstek? De geestelijke ontwikkeling van een gemeenschap is net zo belangrijk voor het menselijk ras als gezonde lucht of proper water. Men kan, tussen haakjes, zelfs stellen dat de noodzaak van milieubescherming geen objectief feit is, laat staan een economisch feit, maar veeleer functie is van levensbeschouwelijke en culturele opties. De bevordering van het culturele ontwikkelingsproces in de ruim-

Zowel in recente interviews als op de VUB-studiedag "Geld voor de kunst?" (14-5-1986) citeerde Patrick Dewael regelmatig de stellingen van Paul De Grauwe (cfr. Etcetera 13 & 14).

"Er is goede hoop dat het beleid in de hier uitgestippelde richting evolueert. De programma-verklaring van de huidige Vlaamse minister van cultuur gaat uit van dezelfde principes als die welke we in dit hoofdstuk formuleerden. Indien deze principes in de praktijk worden omgezet, dan zullen we voor het eerst geslaagd zijn om democratie en cultuur met elkaar te verzoenen." Aldus besluit Paul De Grauwe zelf – "ik ben een onafhankelijke, partijloze liberaal" – zijn cultuurhoofdstuk in 'De zichtbare hand' (blz. 126 – 127).

ste zin van het woord lijkt dan ook een primordiale overheidstaak te zijn.

2. Het is een dooddoener te stellen dat ook zonder subsidies de kunsten wel zullen overleven. Net deze onuitroeibare kracht die de kunstenaar én zijn publiek blijven opbrengen in zelfs de meest miserabele omstandigheden, weerspiegelt de noodzaak ervan voor de samenleving. Overigens geraken de pendelaars óók wel op hun werk op dagen van treinstaking. Maar daaruit concluderen dat de overheid zich kan onttrekken aan haar verantwoordelijkheid voor de gemeenschap inzake het openbaar vervoer...

3. De verworven onafhankelijkheid van de kunstenaar in het post-Ancien Regime-tijdperk is volgens De Grauwe onverenigbaar met het subsidiëringsbeginsel. Is daar een objectieve reden voor? Hier stelt zich een machtsprobleem. In de mate dat de politicus de beleidsvoering kan onttrekken aan het oog van de burger, kan hij inderdaad de kunstenaar de wet dicteren. In een open democratie echter is deze macht niet meer absoluut. Anderzijds is deze afhankelijkheid slechts te vrezan wanneer de kunsten materieel uitsluitend bij gratie van de overheid

zouden bestaan. Maar theaters hebben ook andere inkomstenbronnen. Overigens leert de praktijk dat een goed deel van de artiesten zich recht weet te houden in dit gevecht en de criticus met onbesmet blazoen in de ogen kan krijgen.

4. In het Ancien Regime was de kunstenaar volstrekt afhankelijk van de koning. In het voorgestelde tickettoelagen-systeem wordt hij volstrekt afhankelijk van de toeschouwer. In een systeem van sponsoring en belastingsaftrekbare giften wordt hij afhankelijk van de kapitaalkrachtige toeschouwer. Een goed kunstenbeleid maakt de artiest onafhankelijk. Artiest en toeschouwer zijn weliswaar onlosmakelijk aan mekaar verbonden, maar het initiële punt in deze communicatie ligt zonder twijfel bij de creatiedrang van de kunstenaar, bij zijn/haar wil om vanuit een subjectieve waarneming de objectieve ordening der dingen aan te passen, te becommentariëren, te interpreteren. De dynamiek van het cultuurproces situeert zich in deze confrontatie van het nog niet verwoorde met een publiek. Kunst bestaat omdat er kunstenaars zijn; niet omdat er een publiek voor is. Een goed cultuurbeleid geeft carte blanche aan de